

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 49 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Gratis geld voor iedereen?

- 1 C
- 2 **maximumscore 2**
voorbeeld van een juist gevolg en uitleg:
- Het inkomen kan toenemen, 1
  - want degenen die nu geen inkomen ontvangen, ontvangen het dan wel 1
- 3 C
- 4 A
- 5 **maximumscore 2**
voorbeeld van een juiste berekening:
- $8.900.000 - 8.300.000 = 600.000$ mensen 1
  - $\frac{€ 12.600.000.000}{600.000} = € 21.000$ 1

Oranjegekte!

- 6 **maximumscore 1**
voorbeeld van een juiste berekening:
- $$\frac{€ 54.000.000}{102,4} \times 100 = € 52.734.375$$
- 7 **maximumscore 1**
voorbeelden van een juiste verklaring:
- De stijging van de afzet is te gering (en te kortdurend) om daarvoor extra personeel aan te trekken.
  - De stijging van de afzet werd opgevangen door overwerk van het al aanwezige personeel.

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de btw-inkomsten van de overheid – de accijnsopbrengsten – de vennootschapsbelasting 	
	per juist antwoord	1
9	<p>maximumscore 1</p> <p>voorbeeld van een juiste berekening: $€ 9,95 \times 2 + € 6,10 = € 26$</p>	
10	<p>maximumscore 1</p> <p>(1) kleiner (2) de vraag naar</p>	
	indien twee juist	1
	indien één of geen juist	0
11	<p>maximumscore 1</p> <p>voorbeelden van een juiste reden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De supermarkten bestelden geen nieuwe voorraad. – Als Nederland werd uitgeschakeld, zou de vraag naar Oranjespullen volledig uitvallen. – De supermarkt wilde het risico niet lopen met de Oranjespullen te blijven zitten. 	

De online consument

---

12 D

13 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juiste reden:

- Consumenten willen deze goederen goed met elkaar vergelijken.
- Het assortiment is online groter dan in de winkel.
- Consumenten vinden het prettig om thuis te winkelen.

14 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Consumenten zullen hun budget zo optimaal mogelijk willen gebruiken.
- De prijs-kwaliteitverhouding geeft aan welke kwaliteit gekozen kan worden voor welk budget.
- Consumenten willen liefst de hoogste kwaliteit tegen de laagste prijs.

15 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juist argument:

Het energieverbruik is lager, waardoor je energiekosten bespaart. (Dat kan de hogere aanschafprijs compenseren.)

16 **maximumscore 2**

voorbeelden van juiste redenen:

- De aanschafprijs kan voor een consument te hoog zijn.
- Een consument kan aan eigenschappen van het product een andere waarde toekennen dan de vergelijkingssite.
- Een vergelijkingssite hoeft niet altijd betrouwbaar te zijn.

per juist antwoord

1

17 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juiste reden:

- Bedrijven kunnen zelf positieve reviews schrijven om hun verkoop te stimuleren.
- Concurrerende bedrijven kunnen negatieve of onjuiste reviews schrijven.
- Consumenten kunnen ook onjuiste informatie verstrekken.

18 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juist antwoord:

- (Nu betaalt de consument € 95 voor vijf jaar. Terwijl de eerste twee jaren binnen de garantieperiode vallen en altijd voor rekening van de verkoper zijn.) Het is maar een garantie voor een periode van drie jaar.
- Volgens de informatie geeft de verkoper volledige garantie. Dat geldt echter niet voor de materiaalkosten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- kosten met servicecontract: € 95 + € 60 = € 155 1
- kosten zonder servicecontract: € 75 + € 60 + € 80 = € 215
- financieel voordeel: € 60 1

Art uit Litouwen

---

20 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

\$ 35 miljard × 1,80 = \$ 63 miljard

21 A

22 maximumscore 1

voorbeelden van een juist nadeel:

- kans op verliezen door lage inruilkoers litas → euro
- politiek en economisch beleid door de EMU
- minder bevoegdheden voor de Litouwse Centrale Bank

23 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voordeel:

- een groter afzetgebied
- een groter handelsblok
- meer economische macht op wereldniveau

24 maximumscore 2

- (1) dalen
- (2) externe
- (3) verbeteren

of

- (1) stijgen
- (2) externe
- (3) verslechteren

- indien drie juist 2
- indien twee juist 1
- indien één of geen juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

De jeugdwerkloosheid in Litouwen was 26% in 2012. Dat was veel hoger dan de jeugdwerkloosheid in Nederland.

Opmerking

In het juiste antwoord moeten gegevens uit informatiebron 3 gebruikt zijn.

26 D

Tandarts Somers

---

27 C

28 B

29 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 2.756 - € 2.120}{€ 2.120} \times 100\% = 30\%$$

30 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Leah heeft een hogere opleiding genoten.
- Leah is ouder.
- Leah draagt meer verantwoordelijkheid.
- Leah is al langer in dienst.

31 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

• basissalaris	€ 1.823	
overwerk: 9 uur × € 15 × 200% =	€ 270	1
• (1 uur × € 15 × 125%) + (1 uur × € 15 × 150%) =	€ 41,25	
totaal	€ 2.134,25	1

32 maximumscore 1

voorbeeld van een goede reden:

De toeslagen aan de assistentes zijn hoger dan hetgeen extra berekend wordt aan de patiënten.

Vraag	Antwoord	Scores
33	maximumscore 2 (1) verlengen (2) dalen (3) vaste	
	indien drie juist	2
	indien twee juist	1
	indien één of geen juist	0

Rosa uit Bolivia

---

34 B

35 maximumscore 2

voorbeelden van een juiste reden:

Er wordt geen rekening gehouden met:

- zelfvoorziening
- ongelijke inkomensverdeling
- onbetaalde productie
- situatie in de gezondheidszorg
- analfabetisme

per juist antwoord

1

36 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{90.100.000}{53} \times 100 = 170.000.000$$

37 C

38 maximumscore 2

voorbeelden van juiste kenmerken:

- laag inkomen per hoofd van de bevolking
- snelle bevolkingsgroei
- ondervoeding
- grote werkloosheid

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

39 maximumscore 1

voorbeelden van juiste antwoorden:

a (Ik ben het eens met Neli, want) Rosa heeft geen keuze en heeft haar gezin uit financiële noodzaak achter moeten laten. De werkgevers moeten goede arbeidsvoorwaarden bieden.

of

b (Ik ben het eens met Janet, want) alles wat Rosa verdient is meegenomen voor haar. Ze besteedt haar geld in Bolivia, waar de koopkracht van dit geld hoger is.

Opmerking

Een van beide zinnen moet aangevuld zijn tot een goede, economische en inhoudelijk relevante zin.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

---

informatiebron 3 Eurostat